

Przeciwdziałanie wykluczeniu finansowemu osób starszych w erze cyfryzacji - regulacyjna mapa drogowa.

W oparciu o wstępne dowody empiryczne dotyczące trudności, jakie dygitalizacja usług finansowych stwarza osobom starszym oraz w kontekście bezprecedensowego tempa, w jakim starzeją się społeczeństwa europejskie, celem naukowym projektu jest opracowanie regulacyjnej mapy drogowej w celu zwalczania wykluczenia finansowego osób starszych w erze cyfryzacji.

W poszukiwaniu oszczędności i efektywności a także szerszej puli klientów, przedsiębiorstwa nieubłagane przenoszą swoją działalność *online*. Udział konsumentów w świecie cyfrowym często nie jest już wynikiem świadomych wyborów, ale raczej konieczności. Wraz z innymi sektorami gospodarki, rewolucja cyfrowa szybko toruje sobie drogę w obszarze usług finansowych. Co do zasady, transformacja cyfrowa w usługach finansowych jest przedstawiana przez sektor finansowy jako korzystna dla konsumentów, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę cele w postaci cięcia kosztów i zwiększania optymalizacji procesów biznesowych. Przejście z usług stacjonarnych na cyfrowe z pewnością zwiększa ogólną dostępność rynków finansowych dla przeciętnego konsumenta. Digitalizacja jest często rozumiana jako krytyczny katalizator "inkluzji finansowej", które stało się priorytetem w wielu jurysdykcjach na całym świecie. Niedawno rozpalona debata na temat integracyjnego wpływu walut cyfrowych banków centralnych służy jako doskonały przykład obecnego kierunku agendy politycznej, która jest w przeważającej mierze realizowana.

Narracja utożsamiająca cyfryzację usług finansowych z inkluzją finansową ulega jednak osłabieniu, gdy bada się dostęp do usług finansowych w odniesieniu do konkretnych grup konsumentów, co podnosi alarm o potencjalnej dyskryminacji. W szczególności zachowania rynkowe, preferencje, a przede wszystkim zdolności poznawcze osób starszych sugerują, że era cyfrowa może w rzeczywistości znacząco ograniczyć ich dostęp do usług finansowych. Badania pokazują, że pogarszające się wraz ze starzeniem zdolności poznawcze znacząco wpływają na spadek wskaźnika umiejętności finansowych, zwłaszcza u osób powyżej 60 roku życia. Dodatkowo, seniorzy często nie mają doświadczenia w korzystaniu z nowych technologii, które jeszcze kilka lat czy dekad temu po prostu nie istniały. W związku z tym, osoby starsze nie mają zaufania do operacji finansowych dokonywanych online. Istotna bariera ograniczająca aktywny udział seniorów w zdigitalizowanych usługach finansowych w niektórych krajach wynika również z ich niskiego poziomu dochodów (głównie emerytury) tej grupy konsumenckiej. Może to powodować problemy praktyczne - np. niemożność zakupu urządzenia cyfrowego, które umożliwiłoby korzystanie z usług finansowych online lub samego połączenia internetowego.

Pandemia COVID-19 podkreśliła zasadność celu badawczego projektu, gdyż poprzez dążenia zmierzające do ograniczenia kontaktów osobistych pobudziła cyfryzację usług finansowych. Ponadto tragiczne konsekwencje pandemii w zakresie podatności osób starszych przypominały społeczeństwu o konieczności aktywnego zajęcia się potrzebami starszej części naszych społeczeństw i wyrażenia solidarności międzypokoleniowej.

Celem projektu jest wniesienie wkładu do interdyscyplinarnej debaty naukowej na temat możliwości zapewnienia integracji finansowej osób starszych w dobie cyfryzacji. Problem naukowy projektu dotyczy pytania, jak można przeciwdziałać wykluczeniu finansowemu wywołanemu cyfryzacją poprzez konstrukcję instytucji prawnych zarówno prawa publicznego, jak i prywatnego. Zakres projektu obejmuje badanie empiryczne dotyczące charakteru wykluczenia finansowego seniorów oraz nieempiryczne badanie porównawcze różnych reżimów prawnych ze szczególnym uwzględnieniem prawa amerykańskiego, unijnego, brytyjskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego i polskiego.

W celu interpretacji wyników zebranych danych empirycznych oraz przeprowadzenia badań nieempirycznych niezbędne jest zastosowanie interdyscyplinarnego podejścia metodologicznego. Ponieważ projekt ma na celu zajęcie się wzajemnym oddziaływaniem prawa i sprawiedliwości społecznej, będzie wykraczał poza podejścia prawa i ekonomii oraz prawa i finansów, które są powszechnie stosowane w badaniach nad regulacją rynków finansowych. W szczególności, projekt ma na celu "ponowne osadzenie" pytania dotyczącego uczestnictwa w usługach finansowych w teorii prawa, co pozwoli na nowatorską ocenę funkcji i źródeł normatywności, na przykład tych, które można znaleźć w literaturze z zakresu socjologii prawa.